

prima instanță – E. Lupan
instanța de apel – N. Cernat, L. Bulgac, A. Pahopol

DECIZIE

05 aprilie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului,
judecători

Valentina Clevadi
Iuliana Oprea, Ion Druță,
Dumitru Mardari, Galina Stratulat

examinând recursul declarat de către avocatul Arhiliuc Ion în interesele Lidiei Matveciuc,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Matveciuc Lidia împotriva Primăriei or. Călărași, intervenienți accesorii Chicu Constantin și Centrul de Sănătate Publică Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor și obligarea de a nu crea obstacole la exhumarea și transportarea osemintelor,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 25 octombrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de Matveciuc Lidia și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Călărași din 11 mai 2016 de respingere a acțiunii

c o n s t a t ă

La 30 octombrie 2014 Matveciuc Lidia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei or. Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, în anul 2004 fiica sa Moroșan Doina a înregistrat căsătoria cu Chicu Constantin, la OSC Călărași.

Împreună cu soțul Chicu Constantin după căsătorie au locuit în or. Călărași foarte puțin timp după care au plecat la muncă în Italia, unde la 24 ianuarie 2009 fiica sa Moroșan Doina a decedat.

Ulterior cadavrul acesteia a fost transportat și înmormântat în cimitirul de lângă biserica "Alexandru Nevschi" (Sfântul Nicolae) din or. Călărași, la dorința soțului ei Chicu Constantin.

Tot în anul 2009 Chicu Constantin s-a căsătorit cu Bernavschi Natalia iar, la 03 octombrie 2010 în familia acestora s-a născut fiul Chicu Daniel.

La 30 octombrie 2011 Chicu Constantin și soția acestuia Bernavschi Natalia au plecat în Italia și de atunci nu au mai revenit în Republica Moldova, ca urmare această nu mai îngrijește de mormântul fostei sale soții Moroșan Doina.

Consideră reclamanta că, Chicu Constantin nu mai este rudă de gradul I cu defuncta Moroșan Doina și respectiv ea este în drept să pretindă deshumarea cadavrului fiicei sale, cu reînmormântarea în cimitirul din satul natal Clocușna, raionul Ocnița.

Menționează reclamanta că s-a adresat repetat către Primăria or. Călărași cu cerere, solicitând permisiunea de a deshuma cadavrul fiicei sale cu reînmormântarea în cimitirul din satul natal Clocușna, raionul Ocnița, unde locuiește și ea, însă cererile i-au fost respinse pe motiv că nu este rudă de gradul I (f.d.3-5).

Prin cererea de concretizare a circumstanțelor reclamanta a menționat că din anul 2011, Chicu Constantin nu a mai fost în Republica Moldova și nici nu a vizitat mormântul soției sale, acesta fiind neîngrijit și părăsit.

Susține Matveciuc Lidia că este pensionară, iar pensia pe care o primește nu îi ajunge să vină cu regularitate din Ocnița în Călărași pentru a avea grijă de mormântul fiicei sale, iar în Călărași nu are la cine să se oprească și să înnopteze în caz de necesitate.

Astfel, respectând procedurile prevăzute de lege a solicitat repetat autorităților publice locale permisiunea de exhumare a trupului neînsuflețit al fiicei sale și transportarea pentru înmormântare în satul de baștină al reclamantei, s. Clocușna, r-l Ocnița.

Deși a obținut toate permisiunile de la celelalte autorități, Primăria Călărași prin răspunsul nr. 121 din 13 februarie 2014, i-a comunicat că v-a permite exhumarea osemintelor în cazul în care soțul decedatei, Chicu Constantin (rudă de rangul I) va da acordul de exhumare și transportare a osemintelor soției decedate Moroșan Doina.

Or, Primăria Călărași nu a ținut cont că reclamanta este rudă de gradul I.

Prin răspunsul nr. 02a-3/72 din 06 martie 2014, Centrul de Sănătate Publică Ocnița a permis reclamantei reînmormântarea în cimitirul s. Clocușna, r-l. Ocnița a osemintelor defunctei Moroșan Doina, decedată la 24 ianuarie 2009.

Conform certificatului eliberat de Primăria Clocușna la 16 februarie 2010 se confirmă că reclamanta are viza de reședință în s. Clocușna, r-l. Oconița și este mama defunctei Moroșan Doina.

Cere reclamanta recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor din mormânt și de a reînarmoranta osemintele defunctei Moroșan Doina din cimitirul din or. Călărași în cimitirul s. Clocușna, r-l. Oconița și obligarea Primăriei Călărași de a nu crea obstacole în deshumarea și transportarea osemintelor.

Prin hotărârea Judecătorei Călărași din 11 mai 2015, acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2015, a fost admis apelul declarat de către Matveciuc Lidia, casată hotărârea Judecătorei Călărași din 11 mai 2015, și remisă pricina spre rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

Prin hotărârea Judecătorei Călărași din 11 mai 2016 cererea de chemare în judecată înaintată de Matveciuc Lidia împotriva Primăriei or. Călărași, intervenienți accesorii Chicu Constantin și Centrul de Sănătate Publică Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor din mormânt și de a reînarmoranta osemintele defunctei Moroșan Doina din cimitirul din or. Călărași în cimitirul s. Clocușna, r-l. Oconița și obligarea Primăriei Călărași de a nu crea obstacole în deshumarea și transportarea osemintelor a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 octombrie 2016 a fost respins apelul declarat de Matveciuc Lidia și s-a menținut hotărârea Judecătorei Călărași din 11 mai 2016, de respingere a acțiunii.

La 16 ianuarie 2017 avocatul Arhiliuc Ion în interesele Lidiei Matveciuc, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia contestată, considerând-o ilegală, deoarece de către instanța de judecată au fost aplicate eronat normele de drept material prin interpretarea în mod eronat a legii, dar și unele norme de drept procedural.

Astfel, se apreciază că concluziile instanței de apel sunt fără suport probant, rezultate din neexaminarea multiaspectuală a cauzei și în consecință, nestabilirea tuturor circumstanțelor importante pentru soluționarea litigiului.

Nu s-a luat în considerație faptul că Chicu Constantin, tot în anul 2009, după câteva luni de la decesul fostei soții Doina, s-a căsătorit cu Bernavschi Natalia, care locuia tot în orașul Veneția, inclusiv la momentul decesului Doinei Chicu. Mai mult Chicu Constantin și Bernavschi Natalia aflați cu traiul și lucrul în Veneția, de la 30 octombrie 2011, sunt plecați definitiv în Italia și de atunci nu au mai fost în Republica Moldova, din care motiv Chicu Constantin nu mai îngrijește de mormântul fostei soții Moroșan Doina.

Ținând cont de cele invocate, susține recurenta că ea, ca rudă de gradul I este în drept de a pretinde deshumarea osemintelor din mormânt și de a reînarmoranta osemintele defunctei Moroșan Doina în cimitirul din satul natal Clocușna, r-l. Ocnița.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Materialele cauzei atestă că copia deciziei instanței de apel din 25 octombrie 2016 a fost expediată în adresa Lidiei Matveciuc și a reprezentantului acesteia avocatul Ion Arhiliuc la 07 noiembrie 2016 (f.d. 214, vol. I).

Reprezentantul recurenteii, avocatul Arhiliuc Ion susține că a recepționat decizia instanței de apel din 25 octombrie 2016, la 01 decembrie 2016, ceea ce se confirmă prin ștampila oficiului poștal (f.d. 16, vol. II).

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 16 ianuarie 2017, în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

S-a stabilit că, la 30 octombrie 2014 Matveciuc Lidia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei or. Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor din mormânt și de a reînarmoranta osemintele defunctei Moroșan Doina din cimitirul din or. Călărași în cimitirul s. Clocușna, r-l. Ocnița și obligarea Primăriei Călărași de a nu crea obstacole în deshumarea și transportarea osemintelor.

În suport a indicat că, în anul 2004 fiica sa Moroșan Doina a înregistrat căsătoria cu Chicu Constantin, la OSC Călărași. La 12 iunie 2005 în familia acestora s-au născut copii Chicu Nicola și Chicu Stefano, fapt confirmat prin copiile certificatelor de naștere anexate la materialele pricinii.

Împreună cu soțul Chicu Constantin după căsătorie au locuit în or. Călărași foarte puțin timp după care au plecat la muncă în Italia, unde la 24 ianuarie 2009, fiica Moroșan Doina a decedat, cadavrul acesteia fiind transportat și înarmorantat în cimitirul de lângă biserica “Alexandru Nevschi” (Sfântul Nicolae) din or. Călărași, la dorința soțului ei Chicu Constantin. Tot în anul 2009 Chicu Constantin s-a căsătorit cu Bernavschi Natalia iar, la 03 octombrie 2010 în familia acestora s-a născut fiul Chicu Daniel.

La 30 octombrie 2011 Chicu Constantin și soția acestuia Bernavschi Natalia au plecat în Italia și de atunci nu au mai revenit în Republica Moldova,

respectiv nu a vizitat și nu a îngrijit de mormântul fostei sale soții Moroșan Doina, acesta fiind părăsit.

Astfel, reclamanta/recurenta s-a adresat repetat Primăriei or. Călărași cu cereri, solicitând permisiunea de a deshuma osemintele fiicei sale cu reînmormântarea în cimitirul din satul natal Clocușna, raionul Ocnița, unde locuiește și ea, însă cererile i-au fost respinse pe motiv că nu este rudă de gradul I (f.d.3-5, vol-I).

În baza demersului înaintat către Centrul de Sănătate Publică Ocnița, prin răspunsul nr. 02a-3/72 din 06 martie 2014, i-a fost permis recurentei reînmormântarea în cimitirul s. Clocușna, r-l. Ocnița a osemintelor defunctei Moroșan Doina, decedată la 24 ianuarie 2009 (f.d. 10, vol-I), conform prevederilor Regulamentului cu privire la cimitire, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1072 din 22 octombrie 1998.

Instanțele judecătorești la pronunțarea hotărârilor au ajuns la concluzia respingerii acțiunilor, stabilind că, lipsește acordul lui Chicu Constantin, în interesul copiilor minori Chicu Stefano și Chicu Nicola născuți la 12 iunie 2005, în drept reținând prevederile legale statuate în Hotărârea Guvernului nr. 1072 din 22 octombrie 1998 despre aprobarea prevederilor Regulamentului cu privire la cimitire și prevederile art. 505 alin. (2) Cod civil.

În urma celor menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă ca fiind neîntemeiate hotărârile judecătorești din următoarele considerente.

Procedura, modul înființării, extinderii, închiderii, lichidării și administrării cimitirelor, precum și modul rezervării locurilor pentru înmormântarea și reînmormântarea decedaților, executării lucrărilor în cimitire, este reglementată prin Hotărârea Guvernului nr. 1072 din 22 octombrie 1998 despre aprobarea prevederilor Regulamentului cu privire la cimitire.

Potrivit pct. 30 din Regulament la dorința rudelor reînmormântarea osemintelor se admite cu avizul centrului de medicină preventivă teritorial.

Conform art. 31 din același Regulament se recomandă efectuarea exhumării osemintelor din mormânt, în perioada rece a anului, ziua, în prezența reprezentanților autorităților publice locale și centrului de medicină preventivă teritorial.

Deschiderea mormintelor se permite, indiferent de data înmormântării, în cazul unei urmăriri penale numai pe baza autorizației eliberate de judecătorul de instrucție și cu înștiințarea unui reprezentant al familiei decedatului, la data fixată de aceste organe.

Deschiderea mormintelor și reînmormântările se efectuează în mod obligatoriu în prezența rudelor de gradul întâi sau a unui împuternicit prin procură specială de către familia decedatului și sub supravegherea lucrătorului responsabil al cimitirului, iar operațiunile se consemnează în registrul de înmormântări în care semnează ambele părți.

Deci, este ilegală și nu poate fi reținută concluzia instanțelor judecătorești la pronunțarea hotărârilor contestate, precum că, nu este posibilă admiterea cerinței mamei-Lidia Matveciuc privind recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor din mormânt și de a reîn Mormânta osemintele defunctei Moroșan Doina și obligarea Primăriei Călărași de a nu crea obstacole în deshumarea și transportarea osemintelor, deoarece lipsește acordul lui Chicu Constantin, în interesul copiilor minori Chicu Stefano și Chicu Nicola născuți la 12 iunie 2005.

Or, din dispoziția normelor de drept supra enunțate, nu rezultă că pentru a cere reîn Mormântarea osemintelor fiicei sale, Matveciuc Lidia urma să obțină acordul soțului decedatei, intervenientului accesoriu Chicu Constantin, care la moment este căsătorit și stabilit cu traiul împreună cu noua sa familie în Italia, iar în Republica Moldova revine foarte rar, chiar dacă acesta acționează în interesele copiilor minori.

Mai mult, în circumstanțele date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că din circumstanțele pricinii și suportul probator anexat la materialele cauzei rezultă cu certitudine ca cerința reclamantei/recurente este justificată și corespunde condițiilor necesare a fi întrunite, pentru a fi recunoscut dreptul reclamantei la reîn Mormântarea osemintelor.

Or, din înscrisurile anexate la materialele pricinii și anume copia autenticată a certificatului de naștere N-VI nr. 0564048 eliberat de OSC Ocnița la 05 mai 2009 (f.d. 12, vol.-I) - se confirmă raportul de rudenie al recurente cu defuncta Moroșan Doina – este mama acesteia, avizul pozitiv al Centrului de Sănătate publică Ocnița nr. 02a-3/72 din 06 martie 2014, prin care s-a permis Lidiei Matveciuc reîn Mormântarea în cimitirul din s. Clocușna r-l. Ocnița a osemintelor defunctei Moroșan Doina decedată la 24 ianuarie 2009 (f.d. 10, vol.-I), avizul pozitiv al Centrului de Sănătate Publică Raional Călărași nr. 429 din 18 iunie 2015, prin care la fel s-a permis recurente exhumarea osemintelor defunctei Moroșan Doina, în Mormântată în cimitirul din or. Călărași, pentru reîn Mormântare la cimitirul din s. Clocușna r-l. Ocnița, se confirmă că recurenta în calitate de mamă a defunctei Moroșan Doina și realmente rudă a acesteia, este în drept și întrunește totodată și condițiile legale statuate de Hotărârea Guvernului nr. 1072 din 22 octombrie 1998 despre aprobarea prevederilor Regulamentului cu privire la cimitire, pentru a-i fi permisă exhumarea osemintelor defunctei Moroșan Doina cu reîn Mormântarea în cimitirul din s. Clocușna r-l. Ocnița. Mai mult din pozele prezentate instanței este evident că mormântul defunctei Moroșan Doina nu este îngrijit.

Din normele citate supra nu rezultă că deshumarea urmează a fi autorizată doar la obținerea acordului tuturor rudelor de gradul I. Or, fostul soț nu face parte din categoria acestora.

Ce ține de faptul că acordul lui urma a fi obținut din motivul că el este tutore al copiilor defunctei care la fel sunt rude de gradul I cu aceasta, Colegiul

consideră că din prevederile legale nu rezultă obligativitatea obținerii unui astfel de acord.

Or, la momentul decesului mamei lor copii Chicu Stefano și Chicu Nicola născuți la 12 iunie 2005 aveau vârsta de 4 ani și respectiv nu puteau decide unde să fie înmormântată mama lor.

În prezent aceștia de asemenea sunt minori, nu dețin capacitatea deplină de exercițiu și nu pot personal să-și exprime acordul sau dezacordul vis-a-vis de problema discutată.

Circumstanțele cauzei denotă că între reclamantă și tutorele copiilor relațiile sunt tensionate, ceea ce î-l împiedică pe ultimul să fie obiectiv în luarea deciziei privind exhumarea și transportarea osemintelor soției decedate Moroșan Doina.

Mai mult ca atât, este cert că copii sunt stabiliți cu traiul permanent în Italia.

În urma celor menționate reînmormântarea osemintelor mamei lor nu lezează nici într-un fel dreptul acestora.

Față de cele ce preced Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanțele nu au avut nici un temei de drept sau de fapt pentru a respinge cerințele înaintate.

Or, în conformitate cu art. 45 alin. (1) Codul Familie, rudenia este legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. În primul caz, rudenia este în linie dreaptă, iar în al doilea caz – în linie colaterală.

Deci, noțiunea de rudă constituie persoana care face parte din aceeași familie cu alte persoane, unite între ele prin legături de sînge sau prin alianță.

Fostul soț al defunctei, și-a pierdut legătura de alianță cu aceasta, constituind o nouă familie respectiv, cea mai apropiată rudă rămânând mama defunctei care își dorește să viziteze și să îngrijească permanent de mormântul fiicei decedate, Doina Moroșan. Amplasarea mormântului în raionul Călărași face imposibilă însă dorința recurentei ținînd cont de faptul că, ea este de vîrstă pensionară și își are domiciliul în s. Clocușna, r-l Ocnița, localitatea de baștină unde, de fapt s-a născut și fiica ei.

În urma celor menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că în conformitate cu prevederile pct. 30 din Regulamentului cu privire la cimitire aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1072 din 22 octombrie 1998, la dorința recurentei exhumarea osemintelor defunctei Moroșan Doina cu reînmormântarea în cimitirul din s. Clocușna r-l. Ocnița, urmează a-i fi permisă în prezența avizelor centrelor de medicină preventivă teritoriale Călărași și Ocnița.

Față de cele ce preced și fiind cert că circumstanțele pricinii au fost constatate de către instanțele de judecată ierarhic inferioare, nefiind necesară verificarea suplimentară a căroră dovezi, Colegiul civil, comercial și de

contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către avocatul Arhiliuc Ion în interesele Lidiei Matveciuc, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, și a emite o nouă hotărâre, prin care admite acțiunea.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide :

Se admite recursul declarat de către avocatul Arhiliuc Ion în interesele Lidiei Matveciuc.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 25 octombrie 2016 și hotărârea Judecătoriei Călărași din 11 mai 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Matveciuc Lidia împotriva Primăriei or. Călărași, intervenienți accesorii Chicu Constantin și Centrul de Sănătate Publică Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor și obligarea de a nu crea obstacole la exhumarea și transportarea osemintelor, și se emite o nouă hotărâre, prin care:

Se admite acțiunea Lidiei Matveciuc împotriva Primăriei or. Călărași, intervenienți accesorii Chicu Constantin și Centrul de Sănătate Publică Călărași cu privire la recunoașterea dreptului la deshumarea osemintelor și obligarea de a nu crea obstacole la exhumarea și transportarea osemintelor.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,

Valentina Clevadi

judecători

Iuliana Oprea

Ion Druță

Dumitru Mardari

Galina Stratulat